

Виктор Пелевин
Гръцки вариант

There ain't no truth on
Earth, man,
there ain't none
higher either.¹

Hangperson's Blues

---

1. Превод на епиграфа:
„Нет правды на земле,
но нет ее и выше.“
Тютчев

Сред московските банкери Вадик Кудрявцев, основател и президент на съвета на директорите на „Арго-банк“, беше като врана с ослепително бял цвят. Първо, той бе дошъл на финансовото поле на обновена Русия не от комсомола, както повечето нормални хора, а от една доста далечна област – театъра, където бе успял да поработи като актьор. Второ, той беше просто неприлично образован в културно отношение. Неговата референтка Таня обичаше да казва на грамотните клиенти:

– Може би знаете – има един поет Манделщам. И така, в едно стихотворение той е написал: „Безсъница, Омир, опънати платна – прочетох корабния списък до средата...“ Значи, това е от „Илиада“, за древногръцкия флот в Средиземно море. Манделщам стигнал само до средата, а Вадим Степанович го е прочел този списък до самия край. Можете ли да си представите?

Особено силно поразиха тези думи един готов на всичко филолог, който просеше от „Арго-банк“ кредити (той искаше да издаде осемтомник с комикси по мотиви от античната класика, а после през флорентинските цикли плавно да премине към руските приказки). Като изслуша разказа на Таня, той незабавно се просълзи и си спомни как Брюсов съветвал младия Манделщам да зареже поезията и да се заеме с търговия, но той се оправдал с недостатъчни способности. По мнението на филолога тези два сюжета, поставени един до друг, убедително доказваха първенството на банковото дело сред изящните изкуства; филологът се кълнеше да напише за това безплатна статия, но въпреки това не му дадоха кредит. Дори и най-изисканото ласкателство не можеше да застави Вадик Кудрявцев да започне бизнес с такъв нещастник – преди всичко той беше прагматик.

Прагматизмът, съчетан с познаване на системата на Станиславски, му помогна да се удържи в инферналния свят на руския бизнес. От професионална гледна точка Кудрявцев беше универсален. Той владееше английския език, понятията и брокерските жестове – в тази област той импровизираше, но винаги без грешка. Той умееше да гледа със стъклените очи на човек, знаещ висши държавни тайни, и беше неуморим участник в елитните банкови оргии в Банкок, където се установяват най-важните делови контакти. Той можеше, поемайки два литра водка „абсолют“, дълго да се пари в банята със строгите побелели мъже от алуминиево-космополитичните или газово-славянофилските сфери, след което безупречно описваше с розовия си „линкълн“ завоите на Рубльовското шосе със сто километра в час.

Заедно с това Кудрявцев беше човек с явни странности. Той не бе

неравнодушен към нищо антично – при това до такава степен, че мнозина го подозираха в леко побъркване (очевидно затова и блудният философ бе решил да се обърне към него за кредит). Казваха, че това кривване станало с него още при работата в театъра, по време на пробите за ролята на втори пасивен сфинкс в гениалния „Едип цар“ на Роман Виктюк. В това е трудно да се повярва – като актьор Кудрявцев беше слабо известен и едва ли би могъл да заинтересува майстора. Най-вероятно този слух беше пуснат от имиджмейкъра, когато върху Кудрявцев вече падаха светлините и искрите на съвсем друга сцена.

Но очевидно все пак в миналото му наистина се криеше някаква тайна, някакъв изгласкан ужас, свързан с древния свят. Дори названието на банката му ни кара да си спомним за кораба, на който предприемачът от Тесалия плавал кога по вълнен, кога по цигарен бизнес. Наистина имаше и друга версия – според нея думата „арго“ в названието на банката се използваше в смисъла на „жаргон“. Причината за нея беше това, че Кудрявцев, дочул някъде в Америка нещо за мултикултурализма, активно се бе заел с търсене на така наречената identity и в резултат лично обогати руския език с термина „бандир“, съвмествяващ значенията на думите „банкер“ и „бандит“. А дребните сътрудници на банката уверяваха, че причината е още по-проста – Кудрявцев бе започнал бизнеса си на развалините на „Агробанк“, и за нова табела нямало средства. Затова той просто заповядал да сменят местата на двете букви, като заедно с това прикрил мрачно чернеещия в предишното название гроб.

На работното бюро на Кудрявцев винаги лежаха разкошни издания на Бродски и Каласо с множество пхнати в тях листчета, а в ъглите на кабинета стояха истински антични статуи, купени в Петербург за луди пари – Амур и Галатея, седемнайсет века протягащи ръце помежду си, и император Филип Арабин с изрязана на челото хунска ругатня. Казваха, че представители на фонда Сорос се опитали да купят мраморния Филип за огромна сума, но Кудрявцев отказал.

Често той превръщаше живота си във фрагмент от пиеса по някой от античните сюжети. Когато дъщерният му приватизационен фонд „Руска Аркадия“ се самоликвидира, той не затвори стоманените врати на офиса си пред тълпата от разярани старци, както обикновено правеха останалите. Като прочете от Севтоний животоописанието на Калигула, той излезе пред тълпата с къса военна туника, със скръстени сребърни мълнии в лявата ръка и венец от брезови листа. Сътрудниците на фючърския отдел носеха пред него знаците на консулско достойнство (явно това беше цитат от „Катилина“ на Блок), а в ръцете на секретарката-

референт Таня блестеше на зимното слънце сребърният орел на някакъв древен легион, само че в рамката под него вместо буквите „S.P.Q.R.“ беше лицензът на Централната банка. На изгубилите ума и дума пенсионери бяха раздадени по пет римски сестерции с профила на Кудрявцев, специално сечени в монетния двор, след което той на варварски латински провъзгласи от вратата:

– Вървете си, богаташи, вървете си, щастливци!

Телевизията широко отрази тази акция; коментарите отбелязаха широката натура на Кудрявцев и известната еkleктичност на представите му за древния свят.

Подобни изпълнения Кудрявцев правеше постоянно. Когато сътрудниците на „Арго-банк“ бяха будени посред нощ от мутрите от службата за охрана и без да ги оставят да се облекат като хората, ги откараха нанякъде с джиповете, те не се плашеха особено, досещайки се, че просто ще ги съберат в някоя зала, където под звуците на флейти и сиринги председателят на съвета на директорите ще изпълни омръзналото им вече подобие на вакхически чарлстон.

Докато странностите на Кудрявцев не излизаха от повече или по-малко нормалните рамки, той беше любимец на телевизията и вестниците, и всичките му прояви съчувствено се осветяваха в колонките за светска хроника. Но скоро от поведението му започна да настръхва дори либералната Москва от края на деветдесетте. Червено-жълто-кафявата преса открито го сравняваше с Тиберий; за нещастие Кудрявцев даваше все повече и повече основания за това. Вървяха невероятни истории за разкоша на многодневните му оргии в пионерския лагер „Артек“ – ако дори само една десета от всички слухове отговаряха на истината, и това щеше да е прекалено. Ще напомним само, че главната причина за отказа на Майкъл Джексън от планираното чеченско турне беше не излишно бурният ентузиазъм на чеченското общество, а финансирането на този проект от „Арго-банк“.

Психичните отклонения на Кудрявцев започнаха от депресията, породена от неуспехи в бизнеса. Той изгуби много пари и застана пред лицето на още по-сериозни проблеми. Има различни версии защо е станало така. Според първата от тях причината беше в замразилата московския финансов пазар верига от неуспешни операции на един полеви командир около Джелалабад.²

Според друга, по-неправдоподобна, но както често става, по-

---

2. Град в Афганистан.

разпространена, Кудрявцев влязъл в конфликт с един от членовете на правителството и опитал да публикува срещу него компромат, купен по време на виртуална разпродажба от един сървър в Бъркли. На това се съгласили само в списание „Въпроси на философията“ и обещали да напечатат материала в първия следващ брой. Кудрявцев лично пристигнал да види броя, но в списанието през това време бяха успели да настъпят големи промени. Ставайки при появата на Кудрявцев от медитационното килимче, новият редактор отворил сейфа и му върнал пакета с компромата. Кудрявцев поискал обяснения. Разглеждайки с интерес неговата извезана с пауни тога, редакторът казал:

– Вие, виждам, сте издигнат човек и трябва да разбирате, че животът ни не е нищо друго освен ежедневно събиране на компромати срещу човешката природа, срещу целия този чудовищен свят и дори срещу онова, което е над него, както намеква поетът Тютчев. Помните ли – „Няма правда на земята...“ Какъв е тогава смисълът да отделяме членовете на правителството в някаква особена група? И освен това, нима нещо може да компрометира всички тези нещастници? При това в собствените им очи?

Най-вероятно пакетът с компромата, така и не отпечатан никъде, беше легенда, но враговете на Кудрявцев бяха повече от достатъчно, и той можеше да очаква удар от произволна страна. Разклатеният бизнес го принуди рязко да преразгледа създалия се в обществото негов имидж – особено във връзка с това, че групировката, под чийто контрол действаше, му предяви своего рода ултиматум за морална чистоплътност. „Заради теб – казаха на Кудрявцев в Банкок – ни налитат по базовите понятия.“ По съвета на партньорите си Кудрявцев реши да се ожени, за да създава пред клиентите си по-солидно впечатление.

Той не тръгна да избира дълго. На въпроса му секретарката-референт Таня уплашена каза „да“ и избяга от стаята. За оформление на сватбата беше нает същият този филолог, който искаше кредит за комикси.

– Накратко, късна античност – каза Кудрявцев, обяснявайки примерната насока на проекта. – Напиши концепция. Тогава може и за книгата да ти дам.

Филологът имаше отдалечена представа за древните брачни обичаи. Но тъй като беше наистина готов на всичко, той прекара една вечер над куп прашни христоматии и на следващия ден изготви концепт-релиз. Кудрявцев веднага нае главната зала на „Метропол“ и даде два дни за всички приготовления.

Както е редно, той даде не само време, но и пари. Те бяха повече от

достатъчно, за да се приготви залата в този кратък срок. Кудрявцев беше избрал за основа ескизите на Врубел от римския живот. Но на филолога, ръководещ проекта, това му се стори малко. В него очевидно дремеше методист – не в смисъл на религия, а в смисъл на оформяне на различни празници. Той реши, че най-правилно ще е да се проведе ритуалът така, както е описан в някоя поема. Единственото описание той намери в „Илиада“ и колкото можа, го приспособи към изискванията на деня.

– Било е прието да се събират най-добрите младежи и да устройват състезания пред невестата – съобщи той на Кудрявцев. – Тя сама е избрала мъжа си. Този обичай стига до микено-минойските времена, а изобщо тук има явен отпечатък на родоплеменните формации. Всъщност, разбира се, женихът е бил известен отпреди, а на състезанието главно се е яло и пило. После това станало традиция у римляните. Нали знаете, че Рим в епохата на упадък е бил пределно елинизирани. И ако е съществувал гръцки вариант на някакъв обред...

– Добре – прекъсна до Кудрявцев, който разбра, че философът може без никакъв срам да говори така няколко часа. – Ще събера хора.

И ето настана денят на сватбата. От ранно утро в „Метропол“ заприиждаха женихите с тежките си черно-сини мерцедеси. Бяха им обяснили, че сватбата ще е малко необичайна, но на повечето идеята се понрави. Докато те предаваха оръжието си и се преобличаха в къси разноцветни туники, ушити в работилниците на Мосфилм, холът на Метропол напомняше нещо средно между титанична съблекалня в баня и пункт за санитарна обработка в затворнически лагер с пет звездички. Може би гостите на Кудрявцев с такава весела лекота се бяха съгласили да станат участници във все още неясната драма именно поради измамното сходство на някои черти от ставащото с всекидневната рутина. Но когато приготовленията свършиха и гостите влязоха в залата за пиршества, много от тях усетиха студен повей в гърдите си.

– Защо е толкова тъмно? – попита Кудрявцев. – Халтура.

Всъщност древноримският интериор бе пресъздаден с удивително майсторство. На стените, драпирани със синьо кадифе с изображения на Луната и светилата, висяха доспехи и оръжия; в ъглите димяха триножници, взети назаем от Пушкинския музей, а ложето, където би трябвало да се излегнат участниците в оргията, опираше в дълга маса, наредбата на която би накарала всеки ресторантен критик да усети цялото нищожно безсилие на човешкия език. Но в това великолепие се усещаше нещо твърде мрачно.

Като чу думите на Кудрявцев, въртящият се около него филолог в розова туника кой знае защо заговори за приглушения гръм, който Набоков явно дочувал в руските стихове от началото на века. Според мисълта му, ако в стиховете има ехо от гръм, то в ескизите на Врубел, по които беше направен интериорът, има отблясък от мълния, оттам и страшното величие, което...

Кудрявцев не го дослуша. Разбира се, това бяха пълни глупости. Всъщност залата най-много от всичко напомняше нощния Калинински проспект с горящите светлини на илюминациите, така че нямаше от какво да се опасява. Като се справи с чувствата си, той ритна филолога с крак и пое от ръцете на момчето-етиопче сребърна чаша с шато дю прере.

– Веселете се сега, защото няма веселие в царството на Аид – каза той на събралите се и пръв поднесе устни към чашата.

Таня седеше на трона до стената. Облеклото на невестата, описано от Диоген Лаертски, беше възпроизведено точно. Както се полагаше, лицето ѝ бе покрито с дебел слой бяла глина, а пеплумът беше намазан с кръв от петел. Но накитът на главата ѝ не се понрави на Кудрявцев от пръв поглед. В него имаше нещо дълбоко съветско – при цезаря Брежнев такива кокошници³ слагаха на жените от фолклорните ансамбли. Притичалият филолог почна да се кълне, че лично е сверявал кройката от снимките на помпейските фрески, но Кудрявцев тихо каза:

– Забрави за кредита, гнидо.

Под погледите на женихите Таня седеше ни жива, ни умряла. Тя вече десет пъти бе съжалила за своето съгласие, и сега мечтаеше само всичко да свърши по-бързо. По ясни причини тя се стараше да не гледа в лицата на събралите се. Очите ѝ не се откъсваха от огромния бюст на Зевс, под който беше монтирано нещо като вечен огън на таблетки сух спирт.

„Господи – шепнеше нечуто тя, – защо е всичко това? Никога не съм ти се молила, но сега те моля – направи така, че всичко това да го няма. Както искаш, където искаш – вземи ме оттук...“

Върху Зевс падаше пурпурната светлина на факлите, сенките на лицето му потрепваха, и на Таня ѝ се струваше, че богът шепне нещо в отговор и успокояващо ѝ намигва.

Твърде бързо гостите се напиха. Кудрявцев, който на всичкото отгоре се бе нагълтал с някакви хапчета, стана съвсем слабовменяем.

---

3. Украшение за глава от руска женска национална носия.

– Пичове! Всички знаят, че съм израсъл в лагер – повтаряше той думите на Калигула, въртейки разширените си зеници към събралите се.

Отначало го разбираха, макар че не му вярваха. Но когато той напомни на събралите се, че неговият баща е известният на всички Германик, хората в залата почнаха да се споглеждат. Един от тях тихо каза на друг:

– Хич не загревам. Баща ни е един за всички, а кой е тоя Германик? Да не е Льоха Хитлер от Подолск? Той какво, под чуждо крило ли иска да бяга? Или иска да каже, че германците са го издигнали?

Може би ако Кудрявцев бе поговорил в този дух още малко, щеше да си създаде проблеми с мнозина от присъстващите. Но за свое щастие той навреме си спомни, че трябва да се състезават за невестата.

До този момент около трона, където седеше Тая със своя метакултурен кокошник, по двама-трима се събираха женихите и говореха за бизнес, като понякога шеговито се блъскаха взаимно в гърдите. Да се нарече това състезание беше трудно, но Кудрявцев бе настроен по-сериозно от формалните претенденти. Разбутвайки кандидатите, той вдигна ръка и даде знак на музикантите. Замлъкнаха флейтите; замлъча преоблеченият като жрец на Кибела певец Семьон Подмосковний, който дотогава пееше от лист стихове на Катул. И в настъпилата тишина, нарушавана само от пищенето на мобифони, гръмко и страстно заудря тимпан.

Кудрявцев заобикаля в кръг, отначало бавно, дълго заставайки на един крак, а после все по-бързо и бързо. Дясната му ръка със стисната в юмрук длан беше опъната напред, а лявата – плътно притисната до тялото. Отначало в това действително се усещаше нещо антично, но Кудрявцев бързо изпадна в екстаз и движенията му загубиха всякаква културна или стилистична окраска.

Танцът му, продължил около десетина минути, беше неопишуемо страшен. В края той падна на колене, наведе се назад и започна бясно да движи пръстите на протегнатата пред себе си ръка. Туниката се набра на мокрия му корем, и втвърдилият се член, клатещ се в такт с безумните тласъци на тялото, сякаш поставяше възкликателни знаци в края на кодираните послания, отправяни от пръстите му в пространството. И във всичко това имаше такава непобедима ярост, че женихите дружно се дръпнаха назад. Дори някои от тях да имаха претенции по повод на думите, произнесени от Кудрявцев преди няколко минути, те бяха изчезнали. Когато той, обезсилен, падна на пода, в залата се възцари дълга тишина.

Но когато Кудрявцев отвори очи, той с учудване разбра, че кандидатите гледат не него, а някъде настрана. Обръщайки глава, той видя един човек, който преди не бе забелязал. Той беше с набедрена превръзка и черен потник с едър надпис „God йу Sexy“. Този потник, който не се вписваше напълно в стилистиката на вечерта, до известна степен се уравниваше от блестящия гладиаторски шлем, приличащ на комбинация между хокейна вратарска маска и желязно сомбреро. На гърба на човека имаше тръстикова колчан, пълен с боядисани с охра стрели. А в ръцете си той държеше неправдоподобно голям лък.

– Ей, брато – неуверено каза един от женихите, – ти кой си?

– Аз ли? – попита непознатият с глух глас. – Как кой. Одисей.

Пръв се хвърли към вратата разбралият всичко филолог. И пръв беше поразен от тежка стрела. Ударът беше толкова силен, че нещастникът политна настрана, и естествено веднага отпаднаха всички свързани с осемтомника въпроси. Докато женихите осмисляха случилото се, още трима от тях, гърчейки се, паднаха на пода. Двама смело се хвърлиха към стрелеца, но не стигнаха до него. Неизвестният стреляше с невероятна бързина, почти без да се цели. Всички се хвърлиха към вратата, и естествено възникна блъсканица; женихите отчаяно блъскаха вратата, умолявайки да ги пуснат, но без резултат. Както се изясни впоследствие, през това време зад вратата няколко служби за охрана се държаха взаимно на мушка, и никой не се решаваше да отключи.

За пет минути всичко свърши. Кудрявцев, прикован към стената със стрела, шепнеше нещо в предсмъртно блънуване, и от изкривената му уста върху мраморния под капеше тъмна кръв. Бяха загинали всички освен укрилия се зад арфата Семьон Подмосковний и загубилата съзнание Таня.

Идвайки на себе си, тя видя множество хора в униформи и без, сновящи между трупите. Почти всички, размахвайки разперени пръсти във въздуха, говореха по мобилни телефони, и не й обръщаха никакво внимание. Ставайки от трона си, тя като сомнамбул мина между локвите кръв, излезе от хотела и бавно тръгна по улиците. Дойде на себе си чак на крайбрежната улица. Хората, вървящи наоколо, бяха заети със свои работи и никой не обръщаше внимание на странните ѝ дрехи. Сякаш опитвайки да си спомни нещо, тя се огледа наоколо и изведнъж видя на няколко крачки от себе си същия този човек с гладиаторски шлем. Тя изпищя, дръпна се назад и гърбът ѝ опря в парапета над реката.

– Не се приближавай – извика тя, – ще се хвърля в реката! Помощ!

Разбира се, никой не тръгна да тича на помощ. Човекът свали

шлема от главата си и го хвърли на асфалта. Пак там полетяха празният колчан и лъкът. В лицето непознатият приличаше малко на чеченеца Аслан Масхадов, само че изглеждаше по-добър. Усмиввайки се, той направи крачка към Таня, и без да съобразява какво прави, тя се прехвърли през парапета и се вряза в студената и твърда повърхност на водата.

Първото, което усети, като изплува, беше отвратителният вкус на бензин в устата. Човекът с черния потник не се виждаше на улицата. Таня усети, че съвсем близо до нея под водата се движи едро тяло, а после точно до нея се вдигна фонтан от мътни капки, и над повърхността се появи бяла глава на бик с красиви бадемовидни очи – съвсем същите като на непознатия от крайбрежната улица.

– Извинявайте, вие случайно не сте ли Европа? – попита игриво бикът с познатия от „Метропол“ глух глас.

– Европа, Европа – каза Таня, плюейки вода. – А ти самият кой си?

– Зевс – отвърна просто белият бик.

– Кой? – не разбра Таня.

Бикът хвърли поглед на странните кръстове със сложна форма и с някакви полумесеци, плаващи над парапета на улицата, и примига.

– Е, Зевс Серапис, ако искате по-ясно. Нали вие сама ме извикахте.

Таня усети, че повече няма сили да се държи на повърхността – на тежалият пеплум я теглаше към дъното, и все по-трудно беше да загребва в мазутната каша. Тя вдигна очи – в чистото синьо небе сияеше бялото и някак много древно слънце. Главата на бика се приближи към нея, тя почувства слабия мирис на мускус, и ръцете ѝ сами обхванаха мощната шия.

– Така е идеално – каза бикът. – А сега се качете на гърба ми. По малко, по малко... Ето така...

КРАЙ

© Виктор Пелевин
© 1997 Иван Попов, превод от руски

Виктор Пелевин

Източник: Подкрушието

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1811>]